

Inngangur

Eftirfarandi eru leiðbeiningar um skjala-, auðkenna- og heilnæmisefirlits, þar með talið vöruskoðun og sýnatöku. Allt efirlit með dýraafurðum, öðrum en lagarafurðum, skal framkvæma undir virku eftirliti dýralæknis.

Eftirlitið skal framkvæmt með því að nota CHED Part I í TRACES.

Skjalaskoðun

Skjalaskoðun skal gerð á öllum vörum. Tryggja þarf að CHED sé rétt útfyllt (sjá **LBE-027**) og að heilbrigðisvottorð eða yfirlýsing skipstjóra sem fylgir vörunni, sé lögmæt, rétt útfyllt og undirrituð.

Framkvæmd

Skoða skal fyrri hluta innflutningsskjals (CHED Part I) til að ganga úr skugga um að allir viðeigandi reitir séu útfylltir (sjá **LBE-027** um útfyllingu á CHED) og að fullnægjandi upplýsingar komi fram í samræmi við heilbrigðisvottorð/yfirlýsingu skipstjóra. Frumrit af heilbrigðisvottorði/yfirlýsingu skipstjóra skal vera til staðar þegar sending klárar afgreiðslu.

A. Tryggja skal að eftirfarandi heimildir séu fyrir hendi til innflutnings frá 3ju ríkjum (sjá Landalistar og takmarkanir á innflutningi (**LBE-059**)).

Viðurkennd starfsstöð (krafa gildir ekki fyrir samsettar afurðir, en þó um hráefni þeirra).

- Viðurkennt þriðja ríki (upprunaland vöru skráð á landalista).
- Öryggisráðstafanir (safeguard measures) séu uppfylltar.
- Að ríkið sé með viðurkennda efnaleifaáætlun, gildir um allar dýraafurðir nema villtan fisk.

B. Heilbrigðisvottorð/yfirlýsingu skipstjóra skal yfirfara, til þess að ganga úr skugga um eftirfarandi:

- Að það sé frumrit.
- Að framsetning og efni sé í samræmi við fyrirmynd vottorðs sem samþykkt hefur verið fyrir viðkomandi vörur og hlutaðeigandi ríki.
- Að það hafi sérstakt kenninúmer sem á að koma fram á hverri síðu.
- Að það sé fyllt út til fulls og fullfrágengið.
- Að útgáfudagur vottorðs sé sá hinn sami og þegar vörur voru fermdar til flutnings til EES.
- Að þar komi fram hvar tollafgreiðsla vörunnar skuli fara fram og hver sé endanlegur móttakandi hennar.

Að það sé á opinberu tungumáli s.s. ensku.

- Að það sé á einni eða fleiri óskiptanlegri pappírsörk, eða á nokkrum síðum sem eru tölusettar (t.d. „síða 2 af 4“).
- Að hver pappírsörk sé undirrituð af opinberum eftirlitsmanni (lögbæru yfirvaldi viðurkenndu af ESB) eða skipstjóra og að nafn hans og staða sé skráð með læsilegum hástöfum.
- Að opinber heilbrigðisstimpill viðkomandi ríkis sé í öðrum lit en annar texti vottorðsins.
- Að upplýsingarnar á vottorðinu séu í samræmi við upplýsingarnar á CHED.

Yfirlýsing skipstjóra vegna löndunar af skipum þriðju ríkja (Captains Declaration)

Eyðublað (**EBL-083**) sem kallast „Captains Declaration/ Yfirlýsing skipstjóra” er hægt að nálgast á U-drifi_A_Landamaraeftirlit_Eyðublöð_Eyðublöð Matvælastofnunar. Eyðublaðið er ígildi heilbrigðisvottorðs fyrir frystiskip (freezer vessel, ZV), en verksmiðjuskip (factory vessel, FV) þurfa að framvísa heilbrigðisvottorði.

C. Fylgiskjöl

- Lestarplan (Cargo plan) skal fylgja skjölum frá skipstjóra frystiskips/vinnsluskips. Það segir til um áætlað magn sem er í skipinu og fyllir skipstjórinn út eyðublaðið um yfirlýsingu skipstjóra (captains declaration) í samræmi við farmskrána.
- Farmbréf (bill of lading) og tilkynning flutningafyrirtækis (Notice): Ef um flutningaskip er að ræða skal skipafélagið framvísa tilkynningu vegna innflutnings frá þriðju ríkjum. Þar kemur fram sendingarnúmer, skráð magn vöru við lestun skipsins og hitastig við flutning og geymslu.

Auðkennaskoðun

Tryggja skal að merkingar vöru sem kemur frá þriðju ríkjum séu í samræmi við upplýsingar á heilbrigðisvottorði CHED. Auðkennaskoðun skal framkvæmd á öllum vörum.

Framkvæmd

- A. Þar sem upplýsingar varðandi merkingar koma fram á heilbrigðisvottorði og fyrri hluta CHED, þarf eftirlitsmaður að hafa afrit þessara skjala með sér við skoðun.
- B. Opna þarf alla gáma í móttökurými landamæraeftirlitsstöðvar.

Athuga skal:

- Innsigli gáma og að þau séu í samræmi við meðfylgjandi skjöl frá innflytjanda.
- Að merkingar séu á umbúðum með upplýsingum um land og vinnsluleyfisnúmer fyrir Evrópumarkað.
- Gerð umbúða, efni þeirra og ástand (sjá nánar í heilnæmisefirliti).
- Ef um lausa vigt er að ræða, t.d. á mjöli og lýsi þarf að gera sjónrænt mat á lausri vigt, til þess að staðfesta fylgni milli pappíra og vöru.

Heilnæmisefirlit

Eftirlit með heilnæmi er annars vegar **skynmat** og hins vegar **rannsóknastofupróf**. Sýni fyrir rannsóknastofupróf skal taka handahófskennt samkvæmt eftirlitsáætlun eða af gefnu tilefni. Skynmat skal alltaf framkvæma þegar sýni eru tekin í rannsóknastofupróf.

Afurðir skulu dæmdar óhæfar til innflutnings ef skynrænt, efnafræðilegt, efnislegt eða örverufræðilegt mat eða skoðun með tilliti til sníkla hefur leitt í ljós að þær eru ekki í samræmi við viðeigandi ákvæði í löggjöf Bandalagsins.

Tíðni heilnæmisskoðunar:

Tíðni heilnæmisskoðunar er ákvörðuð af ákvörðun 1039/2022 Um samræmda beitingu að því er varðar tíðni sannprófunar auðkenna og eftirlits með ástandi tiltekinna sendinga af dýrum og vörum sem koma inn til Sambandsins (innleiðir ákvörðun 2021/2141/EB). TRACES heldur einnig utan um tíðni framkvæmdar heilnæmisefirlits hjá yfirvaldinu og velur af handahófi sendingar í heilnæmisskoðanir. Hægt er að nota það yfirlit til að fylgjast með hvort tíðni eftirlits sé undir lágmarksmörkum eða ekki. Viðauki 1 setur fram tíðni eftirlits fyrir vörur byggt á áhættuflokkun.

Grunnviðmiðanir til að ákvarða grunntíðni fyrir sannprófun auðkenna og eftirlit með ástandi sendinga af dýrum, afurðum úr dýraríkinu, kímefni, aukaafurðum úr dýrum, afleiddum afurðum, heyi og hálm og samsettum afurðum

Grunnviðmiðanir til að ákvarða grunntíðni fyrir sannprófun auðkenna og eftirlit með ástandi		Grunntíðni sem gildir um	
Áhættuflokkur	Flokkur dýra eða vara (*)	Sannprófun auðkenna	Eftirlit með ástandi
I	Dýr	100%	100%
II	<ul style="list-style-type: none"> — Hakkað kjöt, vélúrbeinað kjöt og unnin kjötvara til manneldis — Alifuglakjöt til manneldis — Kanínukjöt, kjöt af veiðidýrum og kjötafurðir úr þeim til manneldis — Egg til manneldis — Eggjaafurðir til manneldis sem eru geymdar frystar eða kældar — Mjók til manneldis — Mjólkurafurðir og afurðir, að stofni til úr broddi, til manneldis, sem eru geymdar frystar eða kældar — Lagarafurðir úr lagareldi og samlokur til manneldis sem eru ekki í loftþéttum ílátum sem er ætlað að halda þeim óskemmdum við umhverfishita — Aukaafurðir úr dýrum og afleiddar afurðir til fóðrunar alidýra 	100%	30%
III	<ul style="list-style-type: none"> — Kjöt, annað en kjöt sem um getur í II. áhættuflokki, og kjötafurðir úr slíku kjöti, til manneldis — Brædd dýrafita og hamsar til manneldis — Alifuglakjöt til manneldis — Eggjaafurðir til manneldis, aðrar en þær sem um getur í II. áhættuflokki — Mjólkurafurðir og afurðir, að stofni til úr broddi, til manneldis, aðrar en þær sem um getur í II. áhættuflokki — Lagarafurðir aðrar en þær sem um getur í II. áhættuflokki — Hunang og aðrar býræktarafurðir til manneldis — Lagarafurðir aðrar en þær sem um getur í IV. áhættuflokki — Útungunaregg — Lífrænn áburður og jarðvegsbætar úr aukaafurðum úr dýrum — Froskalappir og sniglar til manneldis — Skordýr til manneldis 	100%	15%
IV	<ul style="list-style-type: none"> — Gelatín og kollagen til manneldis — Garnir — Sæði og fósturvísar — Aukaafurðir úr dýrum og afleiddar afurðir, aðrar en þær sem um getur í II. og III. áhættuflokki — Samsettar afurðir sem falla undir c-lið 2. mgr. 12. gr. framseldrar reglugerðar (ESB) 2019/625 	100%	5%
V	<ul style="list-style-type: none"> — Mikið unnar afurðir til manneldis — Hey og hálmur — Afurðir, aðrar en þær sem um getur í II., III. og IV. áhættuflokki 	100%	1%
(*) Tíðni eftirlits með ástandi sendinga af vörusýnishornum skal vera í samræmi við lýsinguna á vöruflokkunum í þessum viðauka.			

Um aðra afurðaflokka: [Sjá ákvörðun 2021/2141/EB](#)

Undantekningar á tíðni eftirlits

Samvæmt ákvörðun [2019/2129/EB](#), Annex II:

- Nýja Sjáland (Ákvörðun [97/132/EB](#))

- Kanada (Ákvörðun [1999/201/EB](#), Annex VIII)
- Chile (Ákvörðun [2002/979/EB](#), Annex IV)

Framkvæmd heilnæmisefirlits

1. Þyngd vöru skal sannprófa að sé í samræmi við það sem fram kemur á heilbrigðisvottorði eða öðrum skjölum. Ef nauðsynlegt þykir skal sending í heild sinni vigtuð. Nota skal Vöruskoðunareyðublað (**EBL-045**).
2. Umbúðir skal skoða og einnig sannprófa að ytri og innri umbúðir standist kröfur um efni, ástand og merkingar.
 - A. Efni umbúða mega ekki hafa áhrif á bragð, útlit eða lyktareinkenni afurðanna, né vera skaðleg eða geta borist í afurðirnar.
 - B. Umbúðir skulu vera nægilega sterkar til að veita afurðum fullnægjandi vernd.
 - C. Niðursuðudósir skal skoða m.t.t. leka, hvort dósir eru gallaðar (beyglaðar, ópéttur saumur) eða bólgnar. Athuga skal lykt þegar gámur og umbúðir eru opnaðar. Slæm lykt er vísbending um að dós sé ópétt.
3. Hitaskilyrði skal sannprófa hvort þau séu í samræmi við kröfur og að engin frávik hafi átt sér stað meðan á flutningi stóð. Sjá leiðbeiningar um hitastigsmælingar (**LBE-081**).
4. Dreifing sýnatöku. Hver samstæða af pökkum, eða sýnishornum ef um vörur í lausavigt er að ræða, skal skoðuð áður en hún gengst undir skoðun með skynmati eða rannsóknastofuprófi. Prófunin skal gerð á heilli röð sýnishorna sem tekin eru úr allri vörusendingunni, sem heimilt er að afferma að hluta ef slíkt er nauðsynlegt til að tryggja að sýnin komi úr allri sendingunni.

Í eftirfarandi tilfellum skal afferma gám að fullu:

- Niðurstöður eftirlits benda til þess að ekki sé allt með felldu, þ.e. rangar merkingar, hitastig of hátt o.s.frv. Þá skal afferma gám algerlega til þess að skoða alla sendinguna.
 - Hafi fyrri sendingar leitt í ljós brot á lögum og reglum.
 - Þegar ekki er hægt að komast öðruvísi að allri sendingunni.
5. Fjöldi sýna. Vöruskoðun skal að meginreglu gerð á 1% stykkja eða pakka úr vörusendingu, minnst tveimur og mest tíu stykkjum eða pökkum. Skoðun á vörum í lausri vigt skal framkvæmd á fimm sýnum hið minnsta og skulu þau tekin úr sendingunni á mismunandi stöðum. Eftirlitsmanni er heimilt að fara fram á frekari skoðun og rannsókn telji hann þörf á slíku.
 6. Flutningur sýna úr gámi/skipshlið í skoðunaraðstöðu á landamærastöð. Stafla skal sýnakössum á lyftarabretti, strekkja vatnsheldan dúk yfir og festa við brettið. Laus sýni skal setja í umbúðir og flytja með sama hætti.
 7. Innsigling sendingar og frágangur. Að lokinni skoðun skal eftirlitsmaður gera allar nauðsynlegar ráðstafanir til þess að staðfesta að opinber athugun á heilnæmi vörusendingar hafi farið fram, einkum með því að innsigla að nýju alla gáma sem hafa verið opnaðir og tilgreina innsiglisnúmerið á CHED (**LBE-027**) og skjölum er fylgja vörusendingunni.
 8. Afhending sendingar.
 - A. Rannsóknastofupróf samkvæmt Eftirlits- og sýnatökuáætlun: Heimilt er að afhenda vörusendingu þó svo niðurstöður rannsóknarprófa liggja ekki fyrir, þegar um er að ræða handahófskenndar rannsóknastofuprófanir samkvæmt eftirlitsáætlun og ekki er um að ræða ógnun við heilbrigði dýra og manna.
 - B. Rannsóknastofupróf vegna gruns: Sending skal ekki afhent fyrr en prófanir sýna að vara stenst kröfur í þeim tilfellum þegar rannsóknastofupróf er framkvæmt vegna annmarka, gruns um galla eða að fyrri próf hafa gefið niðurstöður sem eru yfir viðmiðunarmörkum.

- C. Rannsóknastofupróf sem framkvæma skal vegna aukinnar sýnatöku (reinforced check): Sending skal ekki afhent fyrr en prófanir sýna að vara stenst kröfur.
- D. Rannsóknastofupróf vegna öryggisráðstafana (safeguard measure): Sending skal ekki afhent fyrr en prófanir sýna að vara stenst kröfur.

Skynmat

Upplýsingar um skynmat má finna á heimasíðu Matís: <http://www.matis.is/atvinnulifid/maelingar-og-thjonusta/skynmat/>

Sjá enn fremur matsreglur um ferskleikaviðmiðanir við skynmatsrannsóknir á lagarafurðum í 7. gr. og Viðauka A í [reglugerð 104/2010 um innleiðingu á 853/2004/EB](#):

Við skynmat skal meta lykt, lit, bragð og áferð vörunnar. Niðurstöður skal skrá á Vöruskoðunareyðublað (**EBL-045**) og/eða á Gátlista 1&2 (**GAT-004**) eftir þörfum.

Framkvæmd skynmats

Skera skal í vöruna, afþíða hana og elda í örbylgjuofni (án allra viðbótarefna).

Gott er að drekka vatn á milli sýna í bragðprófi.

Athuga skal og meta eftirfarandi skynmatsþætti: Útlit/áferð, lykt og bragð.

Útlit/áferð

- Lítur afurðin út fyrir að vera fersk
- Áferð, einkennandi fyrir tegundina
- Gallar (blóðblettir, mislitur, frostþurrkur o.fl.)
- Sníklar augljósir (t.d. hringormar, sjá [2017/625/EU](#): grein 49 um opinbert eftirlit með lagarafurðum).

Lykt

- Fersk lykt, einkennandi fyrir tegundina.

Bragð

- Fersk bragð, einkennandi fyrir tegundina. Heimilt er að sleppa bragðprófi og styðjast eingöngu við lyktarpróf þegar um varhugavert hráefni er að ræða.

Aðgerðir við frávik

Ef skynmat á vöru gefur til kynna varhugavert hráefni, skal setja sýni í rannsóknarmælingu, nema ef greinilegt er að varan sé óhæf til manneldis, þá skal hafna innflutningi. Meta skal í hvert sinn hvaða rannsóknarmæling hentar. Oftast er um að ræða TVB-N-mælingu, mat á heildarörverufjölda eða á sjúkdómsvaldandi örverum.

Rannsóknastofupróf

Heilnæmiseftirlit/skynmat skal alltaf framkvæma á sendingu þegar sýni eru tekin í rannsóknastofupróf.

Hvenær skal taka sýni og senda í rannsókn

- A. Sýni eru tekin skv. sýnatökuáætlun sem unnin er í samræmi við LBE-080. Þess er gætt að sýni séu tekin tímanlega svo tryggt sé eins og kostur er að viðeigandi sýni séu tekin ár hvert. Matvælastofnun greiðir fyrir rannsóknina, en kostnaðurinn er reiknaður inn í tímagjald MAST. Afgreiða má CHED áður en niðurstöður liggja fyrir.

- B. Vegna niðurstöðu úr heilnæmiseftirliti sem bendir til að vara geti verið varhugaverð. Innflytjandi skal greiða fyrir rannsóknina og ekki má afgreiða sendingu fyrr en niðurstöður úr rannsókn hafa reynst vera neikvæðar.
- C. Vegna aukinnar tíðni sýnatöku í samræmi við 44. gr. c) í reglugerð [EU 2017/625](#) vegna forsögu framleiðanda. Í þeim tilfellum sem mælingar gefa niðurstöður yfir viðmiðunarmörkum, ber að auka tíðni sýnatöku. Tilkynningar um aukna tíðni sýnatöku (reinforced check) á dýraafurðum berast MAST í gegnum TRACES kerfið. Taka skal sýni af hverri sendingu af sama uppruna, þar til 10 mælingar hafa sýnt fullnægjandi öruggar niðurstöður. TRACES kerfið heldur utan um skráningar frá öllum innflutningslöndum utan ESB/EES. Ekki má afgreiða sendinguna fyrr en niðurstöður úr rannsókn hafa reynst vera neikvæðar. Þá skal innflytjandi greiða fyrir rannsóknina og heimilt er að krefjast tryggingar fyrir kostnaði vegna þessarar sýnatöku.
- D. Vegna öryggisráðstafana (safeguard measure) sem gilda um sýnatökur af tilteknum afurðum frá tilteknum löndum (Sjá [LBE-059](#)).

Sýnataka fyrir rannsóknastofumælingar

Flutningur sýna

Flutning sýna úr gámi/skipshlið í skoðunaraðstöðu á landamærastöð skal framkvæma með því að stafila sýnakössum á lyftarabretti, strekkja vatnsheldan dúk yfir og festa við brettið. Laus sýni skal setja í umbúðir og flytja með sama hætti.

Sýnum skal koma sem fyrst á rannsóknarstofu (sjá tengiliði ([flipi 13](#)) í [Safnmöppu](#)), við rétt geymsluhitastig og setja frosna vöru í kælibox með frystikubbum.

Sýnataka fyrir örverumælingar

- A. Til þess að hindra utanaðkomandi örverumengun er best að haga sýnatöku þannig að hvert sýni sé ein pakkning af vöru í órofum umbúðum.
 - B. Sýnataka úr stórum pakkningum eða miklu magni af lauspakkaðri vöru krefst þess að viðhöfð séu steríl vinnubrögð, hindra krossmengun sýnis og gæta ytrasta hreinlætis:
- Þvo þarf hendur og nota handspritt fyrir sýnatöku. Einnig má nota einnota hanska en þá skal líka sótthreinsa (með spritti) fyrir notkun.

Sótthreinsa skal borð eða svæði þar sem umbúðir eru opnaðar með spritti og nota skal dauðhreinsuð áhöld við opnun pakkninga. Dauðhreinsun málmáhalda skal gerð með sprittbaði og brenna svo sprittið af í loga.

Sýnafjöldi í hvert sinn skal vera skv. eftirlits- og sýnatökuáætlun ([LBE-080](#)).

Taka skal hæfilegt magn af sýni (u.þ.b. 200 g) í dauðhreinsuð ílát (nota má plastpoka af hreinni rúllu), svo að sýnið mengist ekki.

Sýnataka fyrir þungmálmamælingar (blý - PB, kvikasilfur - Hg og kadmín- Cd)

Safnsýni eru mynduð með því að sameina og blanda saman hlutasýnum. Safnsýni skal vera a.m.k. 1 kg nema það sé óframkvæmanlegt, t.d. þegar ein eining er tekin. Sé um fisk að ræða ætti að taka þannig sýni að fiskar séu af svipaðri stærð. Sjá eftirlits- og sýnatökuáætlun ([LBE-080](#)).

Hvert rannsóknarsýni skal sett í hreinar, efnafræðilega óvirkar umbúðir (plastumbúðir eða plastpokar af hreinni rúllu) sem verja það mengun og skemmdum í flutningi.

Sýnataka fyrir ýmsar efnamælingar (TVB-N, histamín, kolmónoxíð)

Taka skal hæfilegt magn af sýni (u.þ.b. 100- 200 g). Sýnafjöldi í hvert sinn skal vera skv. eftirlits- og sýnatökuáætlun ([LBE-080](#)).

Hvert rannsóknarsýni skal sett í hreinar, efnafræðilega óvirkar umbúðir (plastumbúðir eða plastpokar af hreinni rúllu) sem verja það mengun og skemmdum í flutningi.

Sýni skal geyma við rétt geymsluhitastig og setja frosna vöru í kælibox með frystikubbum.

Sýnamerking og innsiglan sýna

Sýni skal merkja með raðnúmeri. Raðnúmer sýnis þarf að vera hægt að tengja númeri sýnis. T.d. ef síðustu tölur í CHED-númer sýnis er 213, merkja sýni 213-1, 213-2, 213-3.....

Fylla skal út sýnatökueyðublað (**EBL-073**) og skal frumrit fylgja sýni á rannsóknarstofu, en afrit fylgir CHED.

Sýni skal innsigla með einkenni Matvælastofnunar. Nota skal límband merkt Matvælastofnun eða innsigli merkt Matvælastofnun.

Merking á umbúðir vöru sem sýni hefur verið tekið úr og afhenda á innflytjanda

Merkja skal eininguna sem sýni er tekið úr með límbandi: „**Opnað af MAST**“ og skrá á kassann fjölda sýna sem tekin eru úr honum. Að öðru leyti skal raska vöru og umbúðum hennar sem minnst.

Heimildir

Reglugerð [\(EU\) 2017/625](#) um opinbert eftirlit og aðra opinbera starfsemi með matvælum, fóðri o.fl. Innleidd héraðis með reglugerð [nr. 234/2020](#).

Reglugerð [104/2010](#) um gildistöku reglugerðar Evrópuþingsins og ráðsins [\(EB\) 853/2004](#) um sérstakar reglur um hollustuhætti sem varða matvæli úr dýraríkinu, auk áorðinna breytinga.

Tilskipun ráðsins [2002/99/EB](#) um heilbrigðisreglur um framleiðslu, vinnslu, dreifingu og aðflutning á afurðum úr dýraríkinu til mannelis.

Ákvörðun [2019/2129/EB](#) um tíðni eftirlits með ástandi tiltekinna afurðasendinga sem eru fluttar inn frá þriðju löndum.

General Guidance on re-enforced checks. Framkvæmdastjórn Evrópusambandsins. Sótt þann 26. september 2017 af https://ec.europa.eu/food/animals/vet-border-control/reports-and-guidelines_en